

Asia: VN/33490/2022

Lausuntopyyntö komission maksukyvyttömyyslainsäädäntöjen harmonisointia koskevasta direktiiviehdotuksesta

Lausunnonantajan lausunto

Mitä mieltä olette takaisinsaantia koskevista ehdotuksista?

Maksukyvyttömyysmenettelyjen toimivuuden kannalta keskeisin muutos suomalaiseen nykytilaan komission ehdotuksessa on takaisinsaatikanteelle asetettu kolmen vuoden määräaika (ehdotuksen Artikla 9(3)). Komission ehdotuksessa lienee tältä osin kyse velkojakollektiiville edullisemmasta sääntelystä kuin voimassa olevassa takaisinsaantilaissa (määräaika konkursseissa ja jatkossa myös saneerauksissa 1 vuosi menettelyn alkamisesta). Näin ollen direktiivin myötä suomalaista määräaikaa tulisi pidentää.

Konkurssiasiamies suhtautuu kriittisesti ehdotukseen kolmen vuoden määräajasta. Käytännössä maksukyvyttömyysmenettelyn sujuvuuden ja takaisinsaativastajan oikeuksien kannalta on erittäin tärkeää, että konkurssipesä tai selvittäjä on velvollinen nostamaan takaisinsaatikanteet kohtalaisen lyhyessä määräajassa. Takaisinsaatikanteen määräaika rytmittää koko menettelyn kulkua ja on omiaan edesauttamaan konkurssipesien tehokasta ja taloudellista selvittämistä. Vuoden määräaikaa on lain sallimin poikkeuksin riittävä takaisinsaatiperusteiden huolelliseen selvittämiseen.

Mitä mieltä olette pesänhoitajan tiedonsaantia eräistä rekistereistä koskevista ehdotuksista?

Konkurssiasiamies ei toistaiseksi ole tarkemmin arvioinut ehdotuksessa esitettyjä tiedonsaantimahdollisuuksia. Tiedonsaantiin liittyvien lisätehtävien osoittaminen nimenomaan tuomioistuimelle ei kuitenkaan lähtökohtaisesti vaikuta tarkoituksenmukaiselta ratkaisulta.

Mitä mieltä olette pre-pack-järjestelyitä koskevista ehdotuksista?

Uusia oikeudellisia instrumentteja luotaessa olisi kiinnitettävä tarkoin huomiota niiden toimivuuteen käytännössä. Uudet maksukyvyttömyyteen tai uhkaavaan maksukyvyttömyyteen liittyvät menettelyt tulee olla yhteensovittavissa nykyiseen toimivaan kansalliseen maksukyvyttömyysjärjestelmään. Yksin uuden oikeudellisen järjestelyn luominen ei välttämättä paranna velkojien tai velallisen asemaa. Konkurssiasiamiehellä ei tässä vaiheessa ole muuta lausuttavaa esityksen yksityiskohdista.

Mitä mieltä olette johdon velvollisuuksia ja vastuuta koskevista ehdotuksista?

Sanktioitu velvollisuus hakeutua maksukyvyttömyysmenettelyyn saattaisi käytännössä merkittävästi lisätä sellaisten hyvin vähävaraisten yritysten hakeutumista konkurssiin, joiden selvittämistä edes raukeavassa konkurssimenettelyssä (tai ehdotetussa mikroyritysten purkumenettelyssä) ei ole pidettävä tarkoituksenmukaisena. Vaarana on, että maksukyvyttömyysmenettelyjen toimijoiden resurssit kuluvat vailla omaisuutta olevien yritysten konkurssisiin, joissa velkamäärä on esimerkiksi muutamissa tuhansissa euroissa.

Määräajan asettaminen velalliselle voisi myös johtaa siihen, että elinkelpoisetkin yritykset ajautuvat turhaan maksukyvyttömyysmenettelyihin tai eivät ”kiinni jäämisen” pelossa hae apua talousongelmiinsa ajoissa esimerkiksi maksukyvyttömyysdirektiivin (EU) 2019/1023 edellyttämistä Early Warning -mekanismeista. Avun hakeminen liian myöhään vaikuttaa puolestaan olevan jo nykyisellään yleismaailmallinen ongelma.

Suomessa velkoja voi matalalla kynnyksellä ja pienillä kustannuksilla käynnistää konkurssimenettelyn. Tämä osaltaan vähentää tarvetta velalliselle asetettaviin sanktioihin.

Mitä mieltä olette mikroyritysten purkumenettelyä koskevista ehdotuksista?

Konkurssiasiamies pitää ehdotettua purkumenettelyä tehottomana suomalaiseen järjestelmään verrattuna. Yleisesti ottaen voidaan todeta, että komission ehdotuksessa koetetaan ratkaista ongelmaa, jota Suomessa ei ole. Suomessa kaikenkokoiset yritykset pääsevät konkurssimenettelyyn varallisuudesta riippumatta. Suomi on varmistanut menettelyn kustannusten kattamisen valtion varoista, mikäli mikroyrityksen konkurssipesässä ei ole varoja menettelyyn. Määritelmällisesti mikroyritykseksi luetaan yli 95 % konkurssiin asetettavista yrityksistä, joten ehdotus toisi toteutuessaan merkittäviä muutoksia. Tässä yhteydessä konkurssiasiamies kiinnittää huomiota eräisiin ehdotuksen perusratkaisuihin, joita ei voida pitää onnistuneina.

Erityisesti pesänhoitajamääräyksen antaminen konkurssimenettelyyn vain poikkeuksellisesti on nykytilanteeseen nähden heikennys. Ulkopuolisen pesänhoitajan määrääminen käytännössä turvaa parhaiten velkojen oikeudet. Mikäli määräysvalta omaisuudesta jäisi menettelyssä velalliselle, konkurssisiin liittyvä talousrikollisuuden selvitys ja torjunta heikkenisivät. Pesänhoitajalla on keskeinen rooli sen arvioimisessa, onko velallisen konkurssia edeltävässä toiminnassa erityistä selvitystarvetta. Mikäli näin on, Suomessa on järjestelmä varattoman konkurssimenettelyn jatkamiseksi valtion varoin (julkisselvitys).

Velallisen itsensä ja viranomaisten toimiin painottuva järjestelmä oletettavasti maksaisi yhteiskunnalle enemmän kuin nykyinen yksityisten pesänhoitajien toimintaan perustuva menettely, jossa varattomissa konkurssipesissä pesänhoitajalle maksetaan pieni vakiokorvaus valtion varoista. Ehdotetun menettelyn tehottomuutta osaltaan lisäisi se, ettei osalla velallisista todennäköisesti ole edellytyksiä suoritua maksukyvyttömyysmenettelyn hoitamisesta ilman viranomaisen tai ulkopuolisen asiantuntijan apua.

Mitä mieltä olette velkojatoimikuntia koskevista ehdotuksista?

Velkojatoimikuntaa koskevilla direktiivin säännöksillä pyritään mahdollistamaan velkojen osallistuminen insolvenssimenettelyn päätöksentekoon ja turvaamaan velkojen tiedonsaantioikeus.

Lisäksi velkojatoimikunta valvoisi ehdotuksen mukaan pesänhoitajan ja saneerausselvittäjän toimintaa. Konkurssimenettelyn osalta komission ehdotuksen mukainen velkojatoimikunnan käsite on monin osin päällekkäinen konkurssilaissa olevan velkoja-autonomian kanssa. Konkurssilain nojalla konkurssivelkojilla on jo nykyisellään varsin laaja osallistumis- ja tiedonsaantioikeus. Lisäksi velkojilla on kattavat mahdollisuudet valvoa konkurssipesän pesänhoitajan toimintaa. Konkurssilain velkojatoimikunta on luoteeltaan neuvoa-antava ja konkurssihallinnon toimintaa tukeva sekä varsinaista velkojien päätöksentekoa valmisteleva elin. Komission ehdotus muuttaisi selkeästi konkurssilaissa tarkoitettua velkojatoimikunnan roolia neuvoa-antavasta toimielimestä päätöksentekijäksi, ja kilpailisi näin velkojakollektiivin päätöksenteon kanssa (velkojainkokoukset, muu päätöksentekomenettely).

Yrityksen saneerauksesta annetussa laissa (myöhemmin yrityssaneerauslaki) tarkoitettu velkojatoimikunnan rooli vastaa paremmin komission ehdotuksen mukaista velkojatoimikunnan roolia. Yrityssaneeraustenkin osalta saneerausvelkojilla on jo nykyisellään varsin laaja tiedonsaantioikeus menettelyn etenemisestä ja velkojatoimikunta valvoo saneerausselvittäjän toimintaa. Velkojatoimikunnan pääasiallinen rooli on neuvoa-antava, mutta siihen sisältyy myös päätöksentekoa koskevia elementtejä. Velkojatoimikunta päättää esimerkiksi selvittäjän palkkiosta (silloin kun päätösvalta ei kuulu tuomioistuimelle).

Komission ehdotus merkitsisi käytännössä konkurssilain mukaisen velkoja-autonomian osittaista purkamista ja velkojakollektiivin päätösvalan korvaamista velkojatoimikunnan roolilla. Muutos on merkittävä ja saattaisi kaventaa yksittäisten velkojien osallistumis-, vaikuttamis- ja tiedonsaantimahdollisuuksia nykyisestä. Yrityssaneerausmenettelyiden osalta muutos ei olisi yhtä merkittävä, mutta velkojatoimikunnan rooli päätöksentekijänä korostuisi kuitenkin nykyistä selvemmin. Konkurssilaki ja yrityssaneerauslaki täyttävät jo nykyisellään komission ehdotuksen tavoitteet. Liian yksityiskohtainen, velkojatoimikunnan rooliin nojaava direktiivin sääntely voisi kuitenkin pahimmillaan kaventaa konkurssi- ja yrityssaneerausvelkojien osallistumis-, vaikuttamis- ja tiedonsaantimahdollisuuksia insolvenssimenettelyissä.

Muita näkemyksiä direktiiviehdotuksesta

-

Pulkamo Pekka
Konkurssiasiamiehen toimisto